

Toespraak op Academische Zitting Wit-Gele Kruis

Vrijdag 16 juni 2023 in het Beurs-, Meeting- en Congrescentrum te Brugge

Geachte Voorzitter en Algemeen coördinator, Beste Dirk en Hendrik
Geachte provinciaal voorzitter en gastvrouw, Griet De Brabanter
Beste stadsbestuur
Beste directies, leidinggevend en kaderleden,

Intro

Wat een genoegen om hier vandaag aanwezig te kunnen zijn **op deze Academische Zitting** in het **prachtige BMCC in het hartje van Brugge**, een thuismatch noemen ze dat! Toen ik de uitnodiging kreeg, moest ik dan ook geen 2 minuten nadenken want wat jullie al meer dan 85 jaar doen voor de gezondheid en het welzijn van de Vlaming is ronduit indrukwekkend! Ook het jaarverslag van 2022 spreekt op dat vlak boekdelen.

Ondanks het feit dat 2022, zeker de beginmaanden, nog geteisterd werden door de naweeën van de coronacrisis verzorgden jullie in 2022 **meer dan 135.000 patiënten** en brachten jullie maar liefst **16,7 miljoen thuisbezoeken**. **Indrukwekkende cijfers** zonder meer! Dat op zich verdient al een **stevig applaus en een kus van de 'juffrouw'**.

Jullie zijn dan ook -intussen al meer dan 85 jaar- een **begrip en referentie voor de eerstelijnszorg in Vlaanderen en een vertrouwd plaatje in het Vlaamse straatbeeld**. Om het met enige pathos te zeggen ... Waar men gaat langs Vlaamse wegen, komt men de auto's met 't Wit-Gele kruis wel tegen, steeds onderweg naar een volgende patiënt, steeds onderweg om kwetsbare mensen te verzorgen. Zo weven de **bijna 7000 werknemers** van het Wit-Gele kruis elke dag samen een warm zorgnet over heel Vlaanderen. En dat verdient **bijzonder veel respect en waardering**.

Ook het **thema van deze academische zitting** ligt me bijzonder nauw aan het hart: **een goede samenwerking als sleutel voor kwaliteitsvolle eerstelijnszorg**. Met een steeds maar groeiend aantal zorgvragen en zorgbehoevenden, met het complexer worden van de zorgvragen ook, zijn we meer dan ooit gebaat bij een goede en sterke samenwerking binnen de eerstelijnszorg.

Beste mensen, een voormalig kabinetschef van mij, die liever anoniem wenst te blijven, waarschuwde mij ooit dat er maar een beleidsdomein was waar de noden nog hoger waren dan in Onderwijs, maar het personeel en de medewerkers nog geëngageerder en warmer. Na 1 jaar als Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en gezin kan ik hem onmogelijk ongelijk geven.

Ik neem dan ook graag even de tijd om samen met u in te zoomen op een **aantal van de vele uitdagingen** waar we de komende maanden voorstaan, op de concrete maatregelen die we namen en de **impact ervan op jullie werk in de thuisverpleging**.

Uitdagingen in de (thuis)zorg

De vergrijzing

Zoals u weet is de **demografische realiteit** in Vlaanderen ontvullerend. **De Vlaming wordt alsmar ouder**, een Vlaamse man wordt intussen gemiddeld meer dan 80 jaar oud, een vrouw meer dan 85. Vlaanderen telt zo intussen maar liefst **1517 100-plussers**. 1233 daarvan zijn vrouwen, en uiteraard wonen er procentueel nergens meer 100-jarigen dan in West-Vlaanderen. De invloed van 't zeetje? De gezonde lucht? Ons visdieet? Of de goede gezondheidszorg? Wie zal het zeggen?

Die stijging is uiteraard in de eerste plaats goed nieuws, maar dat brengt ook heel wat extra uitdagingen met zich mee. Want hoewel die vergrijzing logischerwijs **steeds meer chronische en complexe aandoeningen** met zich meebrengt, willen mensen ook vandaag zolang mogelijk in de vertrouwde thuisomgeving blijven wonen.

Dat maakt dat het **werk van de thuisverpleegkundigen** alleen maar **crucialer** wordt voor ons samenlevingsmodel. Maar ook daar speelt de vergrijzing tegen ons, want een hele generatie babyboomers verlaat momenteel de arbeidsmarkt. Als we zorgbehoevende Vlamingen zo lang mogelijk willen laten thuis wonen, dan zullen we de komende jaren voldoende mensen warm moeten maken voor een job in de Zorg. En dat brengt me meteen bij de olifant in de kamer: **de krappe arbeidsmarkt en het personeelstekort**.

Het personeelstekort

Er zijn ongeveer **7.000 vacatures** voor jobs in de zorg. Meer mensen aantrekken naar de verschillende sectoren van de Zorg is dan ook een van onze absolute beleidsprioriteiten. En dat is niet eenvoudig in tijden van algemene arbeidskrapte. U weet wat ze zeggen: **The war fot talent is over, talent won**. Iemand die vandaag met enige ambitie en potentieel de arbeidsmarkt opstapt, heeft de jobs voor het uitkiezen en dat maakt een instap in een veeleisende job in de zorg niet evident.

Goede loon- en arbeidsvoorwaarden zijn cruciaal. Een van de redenen waarom mensen vaak kiezen om te gaan werken in een ziekenhuis is omdat de lonen er hoger zijn. Daarom hebben we de afgelopen jaren verschillende **sociale akkoorden** gesloten die jobs in de zorgsector aantrekkelijker moeten maken. Daarmee willen we zowel mensen aantrekken om in de zorg te werken als mensen die al aan het werk zijn ook effectief aan de slag houden.

Specifiek voor de thuisverpleging werd federaal de financiering al gedeeltelijk bijgestuurd met een extra lineaire indexering van de honoraria op 1 juni 2022 en extra middelen vanuit het RIZIV en de kamer thuisverpleging.

Maar mensen aantrekken gaat verder dan loonvoorwaarden natuurlijk. Hetgeen een job in de zorg zo uniek maakt, is net die **intrinsieke maatschappelijke meerwaarde, de voldoening en zingeving** die zorgen voor elkaar geeft. Daarom lanceerden we begin dit jaar ook **een grote brandingscampagne Careër** waarmee we de intrinsieke waarde van een job in de zorg en de veelzijdigheid van de sector in de verf zetten aan de hand van authentieke getuigenissen.

Meer instroom in de sector vraagt ook meer soepelheid in HR-beleid en arbeidsorganisatie. Daarom namen we bijvoorbeeld in de woonzorgcentra **extra maatregelen** rond de financiering van de **logistiek medewerkers** en de **uitbreiding van de kwalificaties** die meetellen als betaald personeel in de norm, zodat verpleegkundigen en zorgkundigen zich kunnen focussen op zorg. Het zijn stuk voor stuk investeringen die ervoor moeten zorgen dat we meer handen in de sector krijgen en het werk werkbaar houden voor wie al in de sector staat.

Want we hebben absoluut nood aan een **modern HR-beleid en flexibele arbeidsorganisatie**. Nu staat in de wetgeving heel gedetailleerd beschreven wie welke zorgtaken mag uitvoeren. **Vlaanderen wil graag evolueren naar een soepeler systeem waarin mensen verantwoordelijkheden krijgen afhankelijk van hun bekwaamheid en waarin in teams wordt samengewerkt**. Om tot een geïntegreerde zorg te komen waarin we onze middelen efficiënt kunnen inzetten mogen we niet langer in hokjes blijven denken.

Samenwerking: “Als je snel wilt gaan, ga alleen. Als je ver wilt gaan, ga dan samen.”

Het WGK zet al jaren sterk in op HR-beleid en innovatie, jullie waren één van de pioniers in met zelfsturende teams en hebben daar veel uit geleerd. De leiderschapscultuur die jullie nastreven bewijst dat. Dat blijkt ook uit jullie jaarverslag: “Leiderschap zit verweven in de cultuur waar we naar willen evolueren waarbij medewerkers vragen naar meer autonomie, minder sturing, meer betrokkenheid, minder regels, en vanuit een reflex van zorg dragen voor elkaar en voor de omgeving.” Dat zijn terechte vaststellingen. Want ook de thuisverpleging moet door de personeelsschaarste op zoek naar nieuwe oplossingen. Flexibiliteit en de wil tot samenwerken zijn dan belangrijke troeven. Dat heeft de covid-pandemie wel aangetoond.

En samenwerken is jullie ‘corebusiness’. Samenwerken binnen de eerstelijnszorg met andere zorgverleners en mantelzorgers, maar evenzeer samenwerking met de zorg in de tweede lijn, samenwerken in het kader van thuishospitalisatie bijvoorbeeld, hetgeen een doorgedreven samenwerking vergt met ziekenhuizen, huisartsen en gezinszorg. Samenwerken om de kwaliteit van zorg en leven van de mensen te verbeteren.

Daarbij is het **subsidiariteitsprincipe** een belangrijke leidraad. Samenwerken op basis van gelijkwaardigheid zowel met formele zorgverleners als met informele zorgverleners, maar elk vanuit diens eigen competenties, deskundigheid en ervaring. En uiteraard steeds in het belang van de zorgbehoevende.

Innovatie: 'Innovatie is het vermogen om verandering als een kans te zien, niet als een bedreiging'

Tegen de achtergrond van de nijpende personeelstekorten zal ook de **rol van innovatie** in de thuisverpleging steeds cruciaal worden. Innovatie zal onmisbaar zijn om het huidige niveau van zorg aan te houden en verder te verbeteren. Dan gaat het niet alleen om nieuwe technieken, maar ook om het stroomlijnen van processen en het personaliseren van gezondheidszorg. **Technologie en digitalisering** zullen daarbij een grote rol spelen.

Dat kan gaan over slimme horloges, alarmsystemen en pleisters, over zorgrobots zoals jullie Tessa maar evenzeer over nieuwe ontwikkelingen die het binnenkort zelfs mogelijk maken dat mensen hun medische eindbehandeling thuis zelf in handen kunnen nemen. Het stemt me dan ook gelukkig in het jaarverslag te lezen dat het Wit-Gele kruis volop de kaart van die innovatie en digitalisering in de zorg trekt, bijvoorbeeld met de **oprichting van de werkgroep Zorginnovatie of met het mijn WGK-platform dat intussen al meer dan 65.000 gebruikers** telt. Of zelfs met beeldschermzorg voor diabetespatiënten of een innovatieve app die vitale gezondheidsparameters kan meten aan de hand van een eenvoudige gezichtsscan.

ALIVIA – Het digitale zorg- en ondersteuningsplan van de toekomst

Hét digitale instrument van de toekomst voor geïntegreerde zorg in Vlaanderen en Brussel wordt echter **ALIVIA**. Althans, dat is onze ambitie. 'Alivia' is de gloednieuwe naam voor de **digitale toepassing waarmee personen met een zorgnood , mantelzorgers, zorgverleners en welzijnswerkers een digitaal- zorg en ondersteuningsplan kunnen opstellen en opvolgen**. De financiering komt uit het relanceplan Vlaamse Veerkracht en Zorg en Gezondheid ontwikkelt samen met IT-ontwikkelaar DXC-Cegeka tegen dit najaar 2023 een eerste basisversie van deze digitale tool die in twee pilootregio's vooraf uitgetest zal worden.

Alivia moet ervoor zorgen dat de **samenwerking tussen zorgverstrekkers onderling en zorgverstrekkers en zorggebruikers** gemakkelijker verloopt. Bovendien zal de persoon met een zorg- of ondersteuningsvraag een **duidelijk overzicht krijgen van de ondersteuning** die wordt opgesteld. Momenteel zit de tool in de noodzakelijke ontwikkelings- en testperiode, maar **eind dit jaar** zou 'Alivia' van start gaan met **5 concrete modules**: levensdoelen, zorg en -ondersteuningsdoelen, zorgtaken, zorgteam en communicatie. Stuk voor stuk basisonderdelen voor een kwalitatief digitaal zorg- en ondersteuningsplan.

Ik kan alvast melden dat **ALIVIA ook proef zal draaien in Zuid-West-Vlaanderen**. Een consortium van zorgverstrekkers en welzijnsondersteuners heeft zich kandidaat gesteld om ALIVIA concreet in praktijk uit te testen. Ik heb **deze week nog het subsidiebesluit hiervoor ondertekend**. Het stemt mij tevreden dat ook thuisverpleegkundigen van het Wit-Geel Kruis hieraan concreet zullen participeren. Ook in Antwerpen zal een pilootproject uitgerold worden en ik hoop dan ook dat we het nadien in heel Vlaanderen voluit zullen kunnen uitrollen.

In een **ideale wereld** zou Alivia op termijn ook worden gekoppeld aan de **dataplatformen van ziekenhuizen** en andere sectororganisaties zodat men ook daar op één lijn zit, bijvoorbeeld op het vlak van voorgeschreven medicatie. Dat blijft in ons land echter een delicate zaak omwille van privacyoverwegingen. Het feit dat jullie al een mooie traditie hebben met jullie digitale EVD geeft jullie zeker een voorsprong.

Geïntegreerde Zorg

Dat brengt ons automatisch bij het thema van de **geïntegreerde zorg**. Op dit ogenblik werken we vanuit Vlaanderen mee aan de opmaak van **het interfederaal plan Geïntegreerde Zorg**. Dat is geen eenvoudige oefening. **Geïntegreerde Zorg is een heel breed begrip**. Iedereen is voor geïntegreerde zorg, maar iedereen geeft er ook een eigen invulling aan.

Daarom willen we samen met de federale overheid en de andere deelstaten nog dit jaar een **gedeelde visie ontwikkelen** over waaruit geïntegreerde zorg juist bestaat, hoe die best uitgewerkt kan worden, hoe begrippen zoals ‘zorgcoördinatie’ en ‘casemanagement’ succesvol vertaald en geïmplementeerd kunnen worden en hoe we die in Vlaanderen best kunnen vormgeven **én financieren**.

Daarnaast vind ik dat er **op inhoudelijk vlak**, deze legislatuur nog, concrete stappen vooruit gezet moeten worden. Daarom heb ik met de federale minister van Volksgezondheid afgesproken dat we werk zullen maken van een **asymmetrisch pakket inzake geïntegreerde zorg**. We hebben vier concrete werven geselecteerd: de start van het leven (met het perinataal zorgpad), het einde van het leven (ook m.b.t. palliatieve zorg), de problematiek van obesitas en als vierde werf de kwetsbare ouderen. Rond die vier topics willen we deze legislatuur nog asymmetrische afspraken verankeren, tussen Vlaanderen en de federale overheid, los van de andere deelstaten.

Eerstelijnszorg: eerstelijnsdecreet, eerstelijnszones en zorgraden

Tot slot zijn er uiteraard de vele beleidsontwikkelingen rond de hervorming van de eerstelijnszorg. Eerst en vooral is er het aangepaste **eerstelijnsdecreet**. **Begin mei heeft de Vlaamse Regering een reeks noodzakelijke aanpassingen aan het bestaande eerstelijnsdecreet voor de eerste keer principieel goedgekeurd**. We hopen dit aangepaste decreet nog voor eind 2023 definitief goed te keuren in het Vlaams parlement.

Met dit aangepaste decreet willen we ervoor zorgen dat de **patiënt mee aan het stuur zit van de zorg en ondersteuning** die hij of zij krijgt. Ook **digitale tools** om bepaalde gezondheidsdata te delen zijn daarbij cruciaal zijn, uiteraard met inachtneming van **ieders privacy**. Ook dat wordt vastgelegd in het decreet.

De eerstelijnszones en zorgraden zijn fundamentele bouwstenen in ons zorglandschap. Ze zijn een belangrijke schakel om een toegankelijke, effectieve en kwalitatieve gezondheids- en welzijnszorg in Vlaanderen te garanderen. Door geografisch de krachten te bundelen kunnen we zorg beter op elkaar af te stemmen en de zorgcontinuïteit te verbeteren.

Het succes van de Vlaamse vaccinatiecampaagnes zou er niet geweest zijn zonder de medewerking van alle eerstelijnszones en zorgraden. De samenwerking is intensief en constructief geweest. Het toont hoe ver samenwerking ons kan brengen, wat we samen tot stand kunnen brengen.

Met dit eerstelijnsdecreet willen we die eerstelijnszones en zorgraden **versterken, efficiënter en slagkrachtiger** maken. De **zorgraden worden slagkrachtiger** gemaakt door hun **opdrachten beter te definiëren**. Zij bepalen autonoom waarop ze willen inzetten en waarop niet. Hetzelfde geldt voor hun meerjarenplanning.

Zij houden daarbij vooral rekening met **de specifieke zorgnoden en gezondheidsuitdagingen** op hun grondgebied. Door een goede wederzijdse **dialogoog en afstemming**, onderling en **met het lokaal bestuur**, kunnen zij elkaars werking versterken.

De thuisverpleging is hierin een zeer belangrijke partner in de cluster zorg. Ik ben dan ook verheugd dat de sector zich zo organiseert dat de stem van de thuisverpleging in de verschillende eerstelijnszones mee aanwezig is.

Slot: het belang van een organisatie als het Wit-Gele Kruis

In zo'n **sterk uitgebouwde eerstelijnszorg**, waar iedere zorgverlener vanuit zijn eigen sterkte en expertise vertrekt, waar samenwerking en subsidiariteit sleutelwoorden zijn, waar innovatie en digitalisering het personeel en de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood maximaal ondersteunen, waar die laatste mee aan het stuur zit van zijn behandeling, **daar zal het Wit-Gele kruis meer dan ooit onmisbaar zijn!**

Dat toont jullie jaarverslag ook duidelijk aan. De vele tevreden patiënten bevestigen de nood aan verpleegkundige zorg aan huis. Want de intieme **band die jullie met patiënten hebben, die gaat veel verder dan professionele verpleging en is zonder meer uniek.** Trouw aan het motto van jullie voorzitter koesteren jullie mensen in hun broosheid. Het sociaal contact, het vertrouwen, het luisterend oor, de dagelijkse babbel, de geruststellende aanwezigheid van die andere, ... het zijn stuk voor stuk zaken die essentieel zijn voor de levenskwaliteit van mensen, die maken dat mensen langer in hun vertrouwde omgeving kunnen wonen en jullie brengen die dingen gratis mee in jullie tas.

Mochten jullie dus ooit, bijvoorbeeld ter gelegenheid van jullie 100-jarig jubileum, op zoek gaan naar een nieuwe slogan, laat me dan een suggestie doen: **"Elk huisje zijn wit-geel kruisje!"** 😊

Beste mensen

Wat jullie elke dag voor onze mensen, voor ons zorg- en welzijnslandschap, voor onze samenleving doen is bijzonder waardevol en bewonderenswaardig. En ik beloof jullie dan ook dat ik vanuit de Vlaamse Regering alles in het werk zal blijven stellen om de kwaliteit, de financiering en de ondersteuning van onze eerstelijnszorg en thuisverpleging te vrijwaren zodat jullie die waardevolle opdracht kunnen blijven vervullen.

Bedankt!